

1. Таким образом, выбор пути привлечения физически пассивного студента к активным занятиям физической культурой прежде всего зависит от всестороннего изучения личности этого молодого человека, определения степени его натренированности. Основным методом работы является воспитательная, социальная, психолого - педагогическая направленность учебно-тренировочного процесса и пропаганда физической культуры и здорового образа жизни.

2. К основным объективным факторам, требующим привлечения пассивных студентов к активным занятиям физической культурой следует отнести: возрастные морфофункциональные и психологические особенности студентов; условия обучения в вузе; бытовые условия; особенности предстоящей профессиональной деятельности.

3. С позиции концепции гуманизма привлечение студенческой молодежи к двигательной активности должно происходить на принципах добровольности и осознания важности таких занятий для сохранения здоровья и активного досуга. Исследования свидетельствуют, о постепенном росте количества студентов с отклонениями в состоянии здоровья во время обучения в вузах, низкий уровень физической подготовленности за время обучения в высшей школе, формирование вредных привычек и невыполнение оптимальных объемов двигательной активности. Выявлено равнодушие студенческой молодежи к учебному процессу по физическому воспитанию что касается традиционных форм ее организации. В учебном процессе целесообразно обратиться к личности студента, к его интересам и к потребностям в двигательной активности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Булатова М.М., Усачев Ю.А. Современные физкультурно – оздоровительные технологии в физическом воспитании // Теория и методика физического воспитания. – К.: «Олимпийская литература», 2005.- с. 342
2. Волкова І.В. Становлення шкіл – сприяння здоров'ю. – Х.: ХОНМІБО, 2007.-40с.
3. Волков В.А. Основи теорії і методики підготовки студентської молоді: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / В.Л.Волков. – К.: Освіта України, 2008, -256с.
4. Дубчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія і практика / М.В. Дубчак. – К.: Олімпійська література, 2009. – 279с.
5. Ланда Б.Х. Методика комплексной оценки физического развития и физической подготовленности / Ланда Б.Х. – М.: Советский спорт, 2004. – 192с.
6. Larsson U. Impact of overweight and obesity on health – related quality of life – a Swedish population study / U. Larsson, J. Karlsson, M. Sullivan // Int. J. Obes. Relat. Metab. Disord – 2002. – V. 26. – P. 417 – 424.
7. Leisure time physical activity and health – related quality of life / A. Vuillemin, S. Boini, S. Bertrais et al // Prev. Med – 2005. – V. 41 – P. 562 – 569.
8. Masurier G. Top 10 reasons for quality physical education / Guy le Masurier, Charles B. Corbin // JOPERD – 2006 – V. 77, № 6 – P. 44 – 53.
9. Monteiro – Peluso M. A. Physical activity and mental health: the association between exercise and mood / M. A. Monteiro – Peluso, L. H. Guerra // Clinics. – 2005. – V. 60, № 1 – P. 61 – 70

Макуц Т.Б.

Львівський державний університет фізичної культури

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТЕНІСІСТІВ 14-15 РОКІВ

Встановлено позитивний вплив запропонованих індивідуалізованого підходу на рівень психологічної підготовленості спортсменів експериментальної групи. Після проведення спеціалізованої психологічної роботи відмічалось покращення рівня мотивації до успіху, рівня прояву різних параметрів уваги, самооцінки гравців, за цими показниками спортсмени експериментальної групи мали достовірно кращі показники, що в цілому може свідчити про актуальність подальшої роботи в даному науковому напрямку. Гравці експериментальної групи під час повторного тестування мали достовірно більш низькі показники ситуативної тривожності ніж до впровадження експериментальних програм ($p < 0,05$). Спортсмени основної групи мали достовірно вищі показники самооцінки під час повторного тестування. При первинному тестуванні рівень самооцінки гравців експериментальної групи складав – $74,9 \pm 8,81$ балів, під час повторного – $87,4 \pm 7,57$ балів ($p < 0,05$). Також у спортсменів основної групи відмічався більш високий рівень мотивації до успіху. За іншими досліджуваними показниками, достовірних змін виявити не вдалося

Ключові слова: індивідуалізований підхід, змагальна діяльність, психологічна підготовленість, багаторічна підготовка.

Макуц Т.Б. Определение эффективности использования индивидуализированного подхода в процессе психологической подготовки теннисистов 14-15 лет. Установлено положительное влияние используемого индивидуализированного подхода на уровень психологической подготовленности спортсменов экспериментальной группы. После проведения специализированной психологической работы отмечалось улучшение уровня мотивации к успеху, различных параметров внимания, самооценки игроков, по этим показателям, спортсмены экспериментальной группы имели достоверно более высокие показатели, что в целом может говорить об актуальности дальнейшей работы в данном научном направлении. Игроки экспериментальной группы при повторном тестировании имели достоверно более низкие показатели ситуативной тревожности, нежели до внедрения экспериментальных программ ($p < 0,05$). Спортсмены основной группы имели достоверно более высокие показатели самооценки во время повторного тестирования. При первичном тестировании уровень самооценки игроков экспериментальной группы составил – $74,9 \pm 8,81$ баллов, при повторном – $87,4 \pm 7,57$ баллов ($p < 0,05$). Также у спортсменов основной группы отмечался более высокий уровень мотивации к успеху. По другим исследуемым показателям, достоверных изменений выявлено не было.

Ключевые слова: индивидуализированный подход, психологическая подготовка, соревновательная

деятельность, многолетняя подготовка.

Taras Makuts. Determination efficiency individualized approach in the process of psychological preparation of tennis players 14-15 years. Positive influence of the in-use individualized approach is set on the level of psychological preparedness of sportsmen of experimental group. After the lead through of the specialized psychological work the improvement of level of motivation was marked to success, different parameters of attention, self-appraisal of players, on these indexes, the sportsmen of experimental group had more high indexes for certain, that on the whole can talk about actuality of further work in this scientific direction. The players of experimental group at the repeated testing had more low indexes of situation anxiety for certain, than to introduction of the experimental programs ($p < 0,05$). The sportsmen of basic group had for certain more high indexes of self-appraisal during the repeated testing. At the primary testing the level of self-appraisal of players of experimental group made are $74,9 \pm 8,81$ marks, at repeated are $87,4 \pm 7,57$ marks ($p < 0,05$). Also for the sportsmen of basic group more high level of motivation was marked to success. On other probed indexes, reliable changes exposed it was not

Key words: individualized approach, psychological preparation, competition activity, long-term preparation.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Підготовка тенісистів високого класу складний та багатofакторний процес. Ефективність процесу підготовки тенісистів елітного класу багато в чому залежить від її раціональної побудови на базових етапах багаторічного вдосконалення, адже саме в юнацьку віці закладаються фундаментальні основи підготовленості гравців від яких залежить можливість подальшого вдосконалення та зростання спортивної майстерності. Усунути недоліки підготовки, які були зроблені на початкових етапах багаторічного вдосконалення вкрай важко. Саме тому актуальними є питання, які пов'язані з підготовкою майбутнього резерву, вибору засобів і методів навчання та тренування, створення сприятливих умов для прояву індивідуальних особливостей спортсменів та ін. [2-6; 10-12]. Ігрові види спорту загалом, та теніс, зокрема, мають складну структуру змагальної діяльності. Спортсменам потрібно діяти в умовах явного дефіциту часу при зміні ігрових ситуацій та необхідності знаходити адекватну відповідь. Більшість ігрових прийомів виконується тенісистами на великій швидкості, і супроводжується у багатьох випадках необхідністю передбачувати дії суперника, оперативно змінювати тактичні замисли, підтримувати високу фізичну та психічну працездатність протягом тривалого часу, враховуючи також і те, що час гри в теніс не лімітований, а результат визначається за підсумками виграєних сетів [1-3; 8-12]. Одним із актуальних напрямів підготовки тенісистів є максимальна орієнтація на індивідуальні задатки та можливості спортсменів під час вибору стилю змагальної діяльності, засобів і методів підготовки, планування графіку виступів у змаганнях та ін. [7; 8; 12]. Врахування індивідуальних особливостей спортсменів у тренувальному процесі сприяє більш якісному розкриттю їх здібностей, ефективному оволодінню техніко-тактичними навичками та зростанню спортивної майстерності. У зв'язку з цим, на наш погляд, актуальним є дослідження ефективності впровадження в навчально-тренувальний процес підготовки тенісистів 14-15 років індивідуалізованих програм з психологічної підготовки. Дослідження виконано відповідно до «Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр.» Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 2.4 «Теоретико-методичні основи та індивідуалізація навчально-тренувального процесу в ігрових видах спорту».

Мета роботи: визначити ефективність впровадження у навчально-тренувальний процес тенісистів 14-15 років індивідуалізованого підходу під час психологічної підготовки.

Методи роботи та організація досліджень: аналіз та узагальнення даних спеціальної науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, дослідження типу темпераменту (за методикою Г. Айзенка), дослідження сили нервової системи (за моторною пробою, теплінг-тест Е.П. Ільїна), коректурна проба Бурдона-Анфімова (визначалися такі характеристики уваги: швидкість обробки інформації, точність роботи, ефективність роботи, коефіцієнт розумової працездатності, рівень концентрації уваги, пропускна здатність зорового аналізатору), методики для визначення мотивації та схильності до ризику Т. Елерса, визначення рівня тривожності за тестом Спілбергер-Ханіна, визначення оперативного мислення (тест Черемиської І.І.), тест впізнавання фігур (визначення короткострокової пам'яті), методи математичної статистики, аналіз даних Всесвітньої мережі «Internet». В дослідження прийняли участь двадцять чотири спортсмени, які є вихованцями дитячо-юнацьких спортивних шкіл та клубів міста Києва і Львова. Спортсмени були поділені на дві рівноцінні групи контрольну та експериментальну (по 12 гравців в кожній). Дослідження проводилися протягом двох місяців. Теністи експериментальної групи пройшли п'ятнадцять занять з психологічної підготовки, зміст яких повністю залежав від індивідуальних особливостей кожного спортсмена.

Результати досліджень та їх обговорення. Експериментальне впровадження індивідуалізованого підходу в навчально-тренувальний процес тенісистів дозволило встановити, що використані програми психологічної підготовки позитивним чином вплинули на оптимізацію рівня ситуативної тривожності гравців (рис.1).

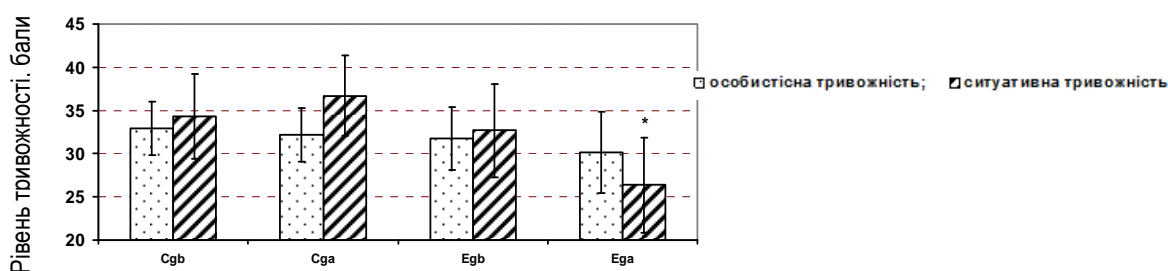

Рисунок 1. Рівень прояву особистісної та ситуативної тривожності тенісистів до і після проведення експериментальних досліджень: Cgb – контрольна група до початку експерименту; Cga – контрольна група після експерименту; Egb – експериментальна група до початку експерименту; Ega – експериментальна група після експерименту

Гравці експериментальної групи під час повторного тестування мали достовірно більш низькі показники ситуативної тривожності ніж до впровадження експериментальних програм ($p < 0,05$). Так, до початку експерименту рівень ситуативної тривожності тенісистів був приблизно однаковим (для контрольної групи – $34,33 \pm 5,33$ балів, для експериментальної – $32,66 \pm 6,13$ балів), після його проведення середній рівень ситуативної тривожності в експериментальній групі достовірно знизився і склав – $26,4 \pm 5,3$ бала, а у спортсменів контрольної групи при повторному тестуванні відмічався вищий рівень тривожності, у порівнянні із первинним тестуванням – $36,70 \pm 5,9$ балів, проте ці відмінності не дозволяють стверджувати про їх достовірний характер. Що стосується особистісної тривожності, то достовірних відмінностей між первинним та повторним тестуванням виявити не вдалося. Отримані нами данні підтверджують існуючу точку зору про більш константну природу особистісної тривожності, яка визначає реакцію та поведінку людини на різні умови протягом тривало часу або навіть всього життя. Ряд фахівців [3,11] вважають, що рівень особистісної тривожності має високий рівень спадковості і індивідуальні умови життя людини в період онтогенезу, не можуть суттєвим чином впливати на цю особистісну якість. Розглядаючи рисунок 1 можна побачити, що після проведення експериментальних досліджень рівень особистісної тривожності в експериментальній групі також дещо знизився з $31,75 \pm 6,38$ до $30,2 \pm 4,5$ балів (що є цілком логічним враховуючи високу ступінь взаємозв'язку між двома проявами тривожності), однак ці відмінності не були достовірними $p > 0,05$.

В результаті проведених експериментальних досліджень можна констатувати, що запропонований індивідуальний підхід та використані програми психологічної підготовки позитивним чином вплинули на рівень самооцінки гравців експериментальної групи. Спортсмени, з якими протягом тривалого часу велась спеціалізована психологічна робота, мали достовірно вищі показники самооцінки під час повторного тестування (рис.2). Так, при первинному тестуванні рівень самооцінки гравців експериментальної групи складав – $74,9 \pm 8,81$ балів, а під час повторного – $87,4 \pm 7,57$ балів ($p < 0,05$).

За іншими досліджуваними параметрами (рівень домагань та діапазон відхилення) статистично значущих відмінностей не спостерігалось. Також можна відмітити, що зростання рівня самооцінки гравців експериментальної групи дозволило оптимізувати рівень їхніх домагань (до початку експерименту – $20,41 \pm 5,20$ балів, після його проведення – $11,0 \pm 3,7$ балів), що у свою чергу сприяло більш адекватному сприйняттю поставлених завдань та шляхів їх реалізації.

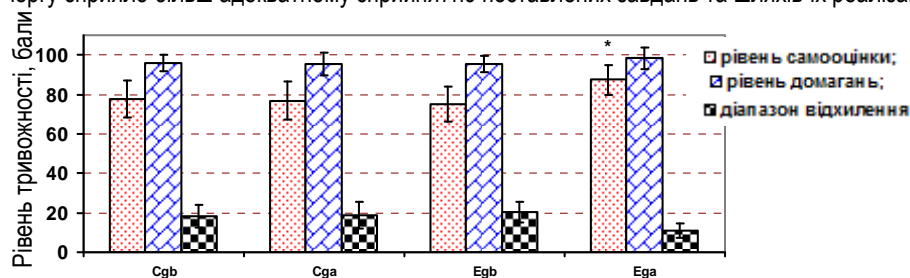

Рисунок 2. Рівень прояву самооцінки тенісистів до і після проведення експериментальних досліджень: Cgb – контрольна група до початку експерименту; Cga – контрольна група після експерименту; Egb – експериментальна група до початку експерименту; Ega – експериментальна група після експерименту

Данні спортсменів контрольної групи отримані після проведення експерименту практично не змінилися у порівнянні із результатами первинного тестування. Також, можна стверджувати, що запропонований індивідуалізований підхід позитивним чином вплинув на рівень мотивації тенісистів до успіху (рис.3). Спортсмени експериментальної групи мали достовірно ($p < 0,05$) більш високий рівень мотивації до успіху після проведення експериментальних досліджень. Так, під час первинного тестування рівень мотивації складав – $18,17 \pm 3,88$ балів, при повторному – $24,2 \pm 3,1$ балів.

За іншими досліджуваними властивостями тенісистів експериментальної групи (мотивація до уникання невдач та схильність до ризику) можна також побачити певні зміни у бік їх покращення, однак ці данні не мали достовірного характеру ($p > 0,05$).

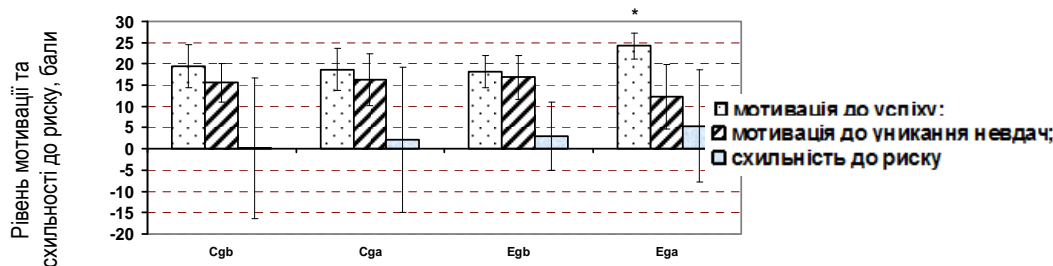

Рисунок 3. Рівень прояву мотивації та схильності до ризику тенісистів до і після проведення експериментальних досліджень: Cgb – контрольна група до початку експерименту; Cga – контрольна група після експерименту; Egb – експериментальна група до початку експерименту; Ega – експериментальна група після експерименту

У спортсменів контрольної групи, результати первинного та повторного тестування фактично були ідентичними, за винятком схильності до ризику. Однак, як можна побачити із рисунка 3 ця властивість особистості мала найбільш високий рівень відхилення від середніх даних. Такий величезний розмах даних (коефіцієнт варіації для контрольної та експериментальної групи сягав 50 – 100 %) практично не залишав можливості статистично підтвердити виявлені відмінності в обох групах. Цілком можливо, що схильність спортсмена до ризику є також високо детермінованою ознакою, а резерви її вдосконалення є вкрай обмеженими. Звісно, що це твердження потребує подальших більш спеціалізованих досліджень, які зможуть його підтвердити або спростувати.

Отримані під час повторного тестування данні не дозволяють стверджувати про позитивний вплив запропонованого

індивідуалізованого підходу на рівень прояву оперативного мислення тенісистів (рис. 4).

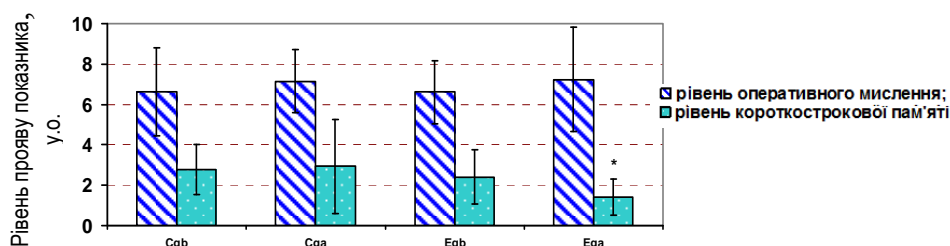

Рисунок 4. Рівень прояву оперативного мислення і короткострокової пам'яті тенісистів до і після проведення експериментальних досліджень: Cgb – контрольна група до початку експерименту; Cga – контрольна група після експерименту; Egb – експериментальна група до початку експерименту; Ega – експериментальна група після експерименту

Так, до початку експерименту рівень прояву оперативного мислення в експериментальній групі складав – $6,60 \pm 2,4$ у.о., після його проведення – $7,24 \pm 2,6$ у.о. ($p > 0,05$). Достовірно не змінилися за цим показником також і дані спортсменів контрольної групи. А от за рівнем прояву короткострокової пам'яті, нами були отримані достовірні відмінності для спортсменів експериментальної групи. У порівнянні із первинним тестуванням рівень короткострокової пам'яті покращився і склав $1,4 \pm 0,9$ у.о. (при первинному тестування – $2,4 \pm 1,33$ у.о. Чим ближче до одиниці був показник, тим кращим був рівень короткострокової пам'яті).

Цікаві данні, на наш погляд, були отримані під час аналізу змін рівня прояву різних параметрів уваги тенісистів (табл.1).

Таблиця 1

Рівень прояву різних параметрів уваги тенісистів 14-15 років після впровадження експериментальних програм психологічної підготовки

Параметри уваги	Контрольна група (n=12)			Експериментальна група (n=12)		
	before	after	p	before	after	p
Швидкість обробки інформації, (A)	$4,08 \pm 0,242$	$4,24 \pm 0,312$	-	$4,14 \pm 0,224$	$3,56 \pm 0,107$	$p < 0,05$
Точність виконання роботи (Т)	$0,897 \pm 0,046$	$0,884 \pm 0,075$	-	$0,901 \pm 0,049$	$0,924 \pm 0,052$	-
Коефіцієнт розумової працездатності (Е)	$1306 \pm 251,0$	$1351 \pm 467,0$	-	$1307 \pm 188,0$	$1432 \pm 161,0$	$p < 0,05$
Рівень концентрації уваги (К)	$0,790 \pm 0,090$	$0,803 \pm 0,083$	-	$0,800 \pm 0,100$	$0,882 \pm 0,089$	$p < 0,05$
Пропускна здатність зорового аналізатору (ПЗ)	$787 \pm 129,7$	$794 \pm 175,3$	-	$785,7 \pm 95,18$	$907,3 \pm 67,18$	$p < 0,05$
Ефективність роботи (R)	$0,981 \pm 0,010$	$0,987 \pm 0,016$	-	$0,980 \pm 0,010$	$0,984 \pm 0,017$	-

Так, можна побачити, що найбільші зміни спостерігалися за рівнем прояву швидкості обробки інформації (до $4,14 \pm 0,224$ і після $3,56 \pm 0,107$) та пропускну здатності зорового аналізатору (до – $785,7 \pm 95,18$, після – $907,3 \pm 67,18$). Спортсмени експериментальної групи, під час повторного тестування встигали опрацювати більшу кількість знаків і супроводжували це більш високим рівнем концентрації уваги ($p < 0,05$).

У спортсменів контрольної групи, під час повторного тестування не було виявлено жодних достовірних змін. Отже, можна стверджувати, що запропоновані засоби та методи розвитку уваги, які були використанні під час індивідуалізованої психологічної підготовки, мають достатньо високий рівень впливу на якість прояву різних параметрів уваги тенісистів.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ пов'язані із дослідженням впливу рівня психологічної підготовленості на особливості реалізації тенісистами ігрових дій у змаганнях

ВИСНОВКИ

1) Одним із актуальних напрямів підготовки тенісистів є максимальна орієнтація на індивідуальні задатки та можливості спортсменів під час вибору стилю змагальної діяльності, засобів і методів підготовки, планування графіку виступів у змаганнях та ін. Врахування індивідуальних особливостей спортсменів у тренувальному процесі сприяє більш якісному розкриттю їх здібностей, ефективному оволодінню техніко-тактичними навичками та зростанню спортивної майстерності.

2) Встановлено позитивний вплив запропонованих індивідуалізованого підходу на рівень психологічної підготовленості спортсменів експериментальної групи. Гравці експериментальної групи під час повторного тестування мали достовірно більш низькі показники ситуативної тривожності ніж до впровадження експериментальних програм ($p < 0,05$). Після проведення спеціалізованої психологічної роботи відмічалось покращення рівня мотивації до успіху, рівня прояву різних параметрів уваги, самооцінки гравців, за цими показниками спортсмени експериментальної групи мали достовірно кращі показники. В той же час, за показниками, які відображали рівень оперативного мислення, схильності до ризику, мотивації до уникання невдач, статистично значимих відмінностей між спортсменами основної та контрольної групи виявити не вдалося.

ЛІТЕРАТУРА

- 1) Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси, С. Урбина. – 7-е изд. – СПб.: Питер, 2005. – 688 с.
- 2) Бриль М.С. Индивидуализация в спортивных играх: трудности, опыт, перспективы/ М.С. Бриль // Теория и практика физической культуры. – 2001. №5 С. 32-33.
- 3) Емшанова Ю.А. Индивидуально-типологические особенности теннисистов и их влияние на соревновательную деятельность / Ю.А. Емшанова // Физическое воспитание студентов. – 2011. - №5. – С. 22-25.
- 4) Иванова Т.С. Использование зарубежного опыта психологической подготовки в тренировке юных теннисистов / Иванова Т.С., Иванов Л.Ю. // Юбилейный сборник трудов ученых РГАФК, посвященный 80-летию академии. - М., 1998. - Т. 3. - С. 120-121
- 5) вісник. – Харків: ХДАФК. – 2008. – Випуск № 14. – С. 96-103.

- 6) Нгуен Т.К. Программирование комплексных воздействий по индивидуализации спортивной подготовки теннисистов 14-16 лет / Т.К. Нгуен // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2013. - №5. – С.27-29.
- 7) Палий В.И. Индивидуализация процесса подготовки спортсменов на этапе углубленной спортивной тренировки / В.И. Палий // Тезисы докладов XIII научно-практической конференции по психологии физического воспитания и спорта. – М., 1992. – С. 109-110.
- 8) Платонов В.Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение. – К.: Олимпийская литература, 2013. – 624 с.
- 9) Тарпищев Ш.А. Особенности подготовки юных теннисистов / Ш.А. Тарпищев, В.П. Губа, В.А. Самойлов. – М.: Физкультура и спорт, 2006. – 192 с.
- 10) Crespo M. Tennis Psychology / M. Crespo, M. Reid, A. Quinn. – ITF, 2009. – 242 p.
- 11) Molina I. Match analysis and evaluation / I. Molina // ITF: Coaching and Sport Science Review. – 2004. - №38. - P. 3-4.
- 12) Woods R.B. Children development: Its impact on the young tennis player/ R.B. Woods // In USA Tennis Parents Guide USTA. Key Biscayne, Fl. – 2001. P. 16-22.

Митова О.О.

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ В ЗАХИСТІ У БАСКЕТБОЛІСТІВ КОМАНД ВИЩОЇ ЛІГИ

Стаття присвячена контролю та аналізу техніко-тактичної підготовленості в захисті у баскетболістів команд вищої ліги. Аналіз літературних джерел і узагальнення практичного досвіду підготовки баскетболістів у командах високої кваліфікації свідчать про недостатню увагу в сучасних наукових публікаціях щодо контролю захисних техніко-тактичних дій, що й зумовило актуальність проведення досліджень з цього напрямку. В результаті проведених досліджень виявлено кількість техніко-тактичних дій в захисті під час змагальної діяльності у баскетболістів 17-20 років, здійснено контроль швидкості виконання тестів щодо захисних дій, а також виявлено кореляційні взаємозв'язки між показниками дій у захисті під час тестування та змагальної діяльності.

Ключові слова: захист в баскетболі, баскетболісти команд вищої ліги, техніко-тактична підготовленість, контроль техніко-тактичних дій.

Митова Е.А. Контроль и анализ технико-тактической подготовленности в защите у баскетболистов команд высшей лиги. *Статья посвящена контролю и анализу технико-тактической подготовленности в защите у баскетболистов команд высшей лиги. Анализ литературных источников и обобщение практического опыта подготовки баскетболистов в командах высокой квалификации свидетельствуют о недостаточном внимании в современных научных публикациях контролю защитных технико-тактических действий, что и обусловило актуальность проведения исследований в данном направлении. В результате проведенных исследований выявлено количество технико-тактических действий в защите во время соревновательной деятельности у баскетболистов 17-20 лет, осуществлен контроль скорости выполнения тестов по защитным действиям, а также выявлены корреляционные взаимосвязи между показателями действий в защите во время тестирования и соревновательной деятельности.*

Ключевые слова: защита в баскетболе, баскетболисты команд высшей лиги, технико-тактическая подготовленность, контроль технико-тактических действий.

Mitova O. Control and analysis of technical and tactical preparedness in defense in basketball higher league teams. *The article deals with the control and analysis of technical and tactical preparedness in the defense in basketball players on the Higher League teams. The literature review and synthesis of practical experience in training basketball players in the team of high qualifications reveal insufficient attention to the issue of control of defensive technical and tactical actions in modern scientific public. The purpose of this stage of research was to exercise control over the level of technical and tactical preparedness of basketball players in defense during competitive activity by pedagogical testing. As a result of studies we defined a number of technical and tactical actions in defense during competitive basketball activities in players aged 17-20 years, compared them with the ones of the leading male team on the Higher League of Ukraine, we carried out control of the speed of execution of the tests on protective actions. And the correlation between indicators of actions in defense were revealed during testing and competitive activities. Further research can be conducted to analyze the indicators of technical and tactical actions in defense during competitive activity, to define technical preparedness in defense during pedagogical testing. Revealed interconnections between these indicators will become the basis for the development of methods of improving technical and tactical readiness in defense of players in the Higher League basketball teams.*

Key words: defense in basketball, basketball Higher League teams, technical and tactical preparedness, control of technical and tactical actions.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел та практичного досвіду свідчить про те, що успішне вирішення завдань спортивного тренування на різних етапах багаторічної підготовки спортсменів в баскетболі, як процесу управління, неможливо без отримання об'єктивної інформації про результати застосовуваних при цьому засобів і методів, про їх ефективність (Н.Г. Озолин, 1952-1987; В. С. Фарфель. 1960-1975; А.Д. Новиков. 1959-1979; В.М.Дьячков, 1967-1975; Д.Д.Донской. 1960 -1997; Л.П.Матвеев, 1976-1997; В.Ю.Верхошанский, 1963-1988; В.В. Петровський, 1973-1975; В. К. Бальсевич, 1987-1997; В.П.Філін, 1974-1995; І.П.Ратов, 1972-1984; Ю.И.Смирнов. 1967-1997; В.А. Запорожанов, 1968-1988; В.А.Булкін, 1975-1986; В.Н. Платонов, 1980-2013; М.А.Годик, А.П.Скородумова, 2010). Проблема оптимальної оцінки ефективності техніко-тактичних дій у баскетболі неодноразово привертала увагу